Чыла эллысе пролетарий-шамыч, ушныза! *Ленин—Сталин паша верч кучедалаш ямде лий!*

Ямде лий

ВЛКСМ МАРОБКОМЫН ОРГАНЖЕ

Адрес: Йошкар-Ола, Совет пӧрт, „Ямде лий" редакций.

ВКП(б)-ын XVIII С'ЕЗДШЕ

ВКП(б)-ын XVIII С'ЕЗДШЕ

5 шагатат 15 минут кас. Сталин, Молотов, Ворошилов, Каганович, Калинин, Андреев, Микоян, Жданов, Хрущев йолташ-шамычын трибуныш лекмышт кӱдырчыла сово кырымаш дене вашлиялтеш, куатле оваций, чыланат шогалыт. Залын чыла луклаже гыч великий Сталин лӱмеш СССР калык-шамычын чыла йылмышт деве саламлен кычкырымаш шокта: „Калык-шамыч вождьлан—великий Сталинлан — ура!", „Виян лийже Сталин йолташ!", „Родной, йӧратыме Сталинлан—ура!", „Виян лийже Сталинский Центральный Комитет!", „Виян лийже мемнан вождь да учитель — Сталин йолташ!", „Хай живе товарищ Сталин", „Виян лийже коммунизм армийын первый маршалже Сталин йолташ!".

Молотов йолташын звонок йӱкшӧ чарныдыме, эре виянгше оваций дене леведалтеш.

С'ездым яркий вступительный речь дене В. М. Молотов йолташ почеш.

С'езд руководящий органже-шамычым сайлымашке кусна. С'ездын президиумжо, секретариат, редакционный комиссий да мандатный комиссий единогласно сайлалтеш.

С'ездын президиумыш Андреев А. А., Багиров М. А., Берия Л. П., Буденный С. М., Ворошилов К. Е., Жданов А. А., Каганович Л. М., Калинин М. И., Мануильский Д. З., Мехлис Л. З., Микоян А. И., Сталин И. В., Хрущев Н. С., Молотов В. М., Щербаков А. С. да моло йолташ-шамычым — чылаже 35 еҥым сайлыме.

Мандатный Комиссийыш 29 еҥ, секретариатыш 5 еҥ да редакционный комиссийыш 5 еҥым сайлыме.

Руководящий орган-шамычым сайлыме деч вара, с'езд ончышаш паша радамжым да регламентшым утверждатла.

Молотов йолташ С'ЕЗДЫН ОНЧЫШАШ ПАША РАДАМЖЫН ПЕРВЫЙ ПУНКТШО ДЕНЕ ДОКЛАДЫМ ЫШТАШЛАН МУТЫМ СТАЛИН ЙОЛТАШЛАН ПУА.

С'езд Сталин йолташым куатле оваций дене, шогалын вашлиеш. Великий Советский Союзысо калык-шамычын чыла йылмышт дене кычкырымаш шокта: „ВИЯН ЛИЙЖЕ СТАЛИН ЙОЛТАШ"!, „УРА!", „ВОЖДЬЛАН, УЧИТЕЛЬЛАН да ДРУГЛАН СТАЛИН ЙОЛТАШЛАН—УРА!", „ВИЯН ЛИЙЖЕ РОДНОЙ, ЙӦРАТЫМЕ СТАЛИН!".

Пӱтынь партийын шке вождьшо дек мучашдымын йӧратымыжым ончыктымаш—оваций кужун шуйна.

Сталин йолташ ВКП(б) ЦК-ын пашаже нерген отчетный докладым тӱҥалеш.

20 час 35 м. кастене Сталин йолташ отчетный докладым ыштен пытарен.

Йошкар-Ола пионер пӧртысӧ пионер-шамыч ВКП(б)-ын XVIII с'ездшылан Сталинын вышивной портретшым ыштен ямдылелыт.

Снимкыште: пионер-шамыч Сталинын вышивной портретшым ыштымышт годым.

Фото М. Чуршуковын.

Партийын XVIII С'ездшылан СТАЛИН йолташ мо нерген докладыватлен

Советский Союзын международный положенийже

ВКП(б) ЦК -ын пашаже нерген отчетный докладын первый ужашыжым Сталин йолташ Советский Союзын международный положенийжылан посвятитлен.

Партийын XVII с'ездше деч вара эртыше вич ий жапыште капиталистический эллаште озанлык положений саемын огыл, начарештын велэ да кызытат начарештеш, пашадыме-шамыч армий кугемын, калыкын вищетаже кушкын.

Мемнан родина деч вес велвыла Шанхай гыч Гибралтарыш шумеш пеш кугу территорийыште шарлыше у империалистический война ынде кокымшо ий кая. Тиде война 500 миллион утла еҥым шупшылын.

Советский Союзышто вес паша. Эртыше вич ий тудын кушмашыже ден пеледалтмашыже ий-шамыч, умбакыже экономический ден культурвый нӧлталтмашын ийже-шамыч лийын шогеныт. Тудын политический ден военный куатшын умбакыжым кушмашыжын ийже-шамыч, пӱтынь тӱняште мирым арлышаш верч тудын кучедалмашыжын ийже-шамыч ыльыч.

1937 ийын кокымшо пелийже гыч тӱҥалын капиталистический эллаште эше чот велэ у экономический кризис тӱҥалын, манын Сталин йолташ ойла. Кризис эн ончычак Америкын Соединенный Штатше шамычым, тудын почеш Английым, Францийым да моло эл-шамычым авалтен. Тушто шуко машинам, станок-шамычым, тӱрлӧ сатум ыштен луктыт, но нуным куш колтышашым капиталист-шамыч огыт шинче. Шке элышт нуным дене темыныт. Сату-шамычым калык налын огеш керт. Вет тушто 18 миллион наре пашадыме. Калык налог дене пызырналт ила, пашадар изи, тыге сатум нимо дене налаш. Вес эллашке сатум колтымаш эре нелырак да нелырак лиеш. Садланак капиталистический эллаште эре у да у завод-шамыч петырналтыт, ял озанлык разоритлалтеш, да миллион дене калык пашадыме лийыт.

Агрессивный эл-шамыч, але вес семын манаш гын, хищный интересыштлан лийын вес государство-шамыч ӱмбак нападатлыше—Япония, Германия, Италия гай кызыт эше кризисым огыт переживатле. Нунын дене кеч моат войналан подчинятлыме улыт, садлан нуно кризисым огыт переживатле. Нунылан главныйже—шуко пушкым, бомбым, танк-шамычым ыштен лукташ, войналан гына ышташ, а тӱрлӧ таварым, калыклан кочкыш продукт-шамычым лукмаш эре шагалемеш. Садлан калык шужен ила да нуждам чыта. Жап шуэш, войнам ыштымышт дене нине агрессивный гсударство-шамычын шӧртньӧ, сырье запасышт пыта, тунам нине государство-шамычат пеш нелэ кризисын полосашкыже пурышаш улыт. Вара нунынат завод, фабрик-шамыч шогалыт, миллион дене пашазе-шамыч уремышке луктын кудалталтыт.

Капиталистический эл-шамычлан сырье: шӱй, нефть, руда, хлопок, молат огеш сите. Садланак нунын коклаште шуко сырьеан мланде верч кучедалмаш ылыжеш.

Умбакыже 2 ден 3-шо стр.

ВКП(б)-ын XV

ПАРТИЙЫН XVIII С'ЕЗДШЫЛАН СТАЛИ

УМБАКЫЖЕ

Машина да сату-шамычым колтылаш лийме рынок верчат кучедалмаш ылыжеш. Кажне капиталистический государстват пошкудыжын колонийжым шупшын налын у рынкым муаш шона.

1936 ийыште Испанийыште Германия ден Италия военный интервенцийым организоватленыт. 1937 ийыште Пекин, Тяньцзин, Шанхай китайский ола-шамычым Япония руалтен налын. 1938 ийын тӱҥалтыштыже Германия Австрийым, а шыжым—Чехословакийын Судетский областьшым руалтен налын. 1938 ийын пытартыштыже Япония Кантоным, а 1939 ийын тӱҥалтыштыже Хайнань островым поген налын.

Кум агрессивный фашистский государство, кум хищник-шамыч—Япония, Германия, Италия—моло эл-шамыч дене ыштыме мирный договорыштым кӱрлыныт да, шкеныштын кидыштым освободитлашлан Лига нашй гыч лектыныт.

Нуно моло эл-шамычын мландыштым, колонийыштым шупшын налнешт. Тидлан нунын корнышт икте велэ—война.

Войнам тӱҥалме деч ончыч фашистский заправила кашак шке элысе калыкше-шамычым, моло эллась калык-шамычымат ондалаш да аҥыртараш решитленыт. Нунын коклаште нимогай военный союз блок—уке, манын нуно ӱшандараш тӧчат. Но чынжым гын, тиде военный союз уло. Тудо союз Америкын Соединенный Штатше-шамычын, Английын, Францийын интересышт ваштареш направитлалтын. Нунын кокласе тиде союз, дескать, Коммунистический Интернационал ваштареш велэ кучедал шога, манын агрессор-шамыч доказатлаш тӧчат.

Фашист-шамычын тиде ондалмыштым Сталин йолташ разоблачитла.

У мировой империалистический война эше всеобщий, мировой война огыл, манын умбакыже Сталин йолташ ойла. Войнам агрессор — государство - шамыч ыштен шогат. Неагрессивный государство-шамычын интересыштым нуно эре ущемитлат. Эн ончычак —Английын, Францийын, Америкысе Соединенный Штат-шамычыным. А вуныштшеҥгек чакнат, агрессоршамычлан нимогай отпорымат огыт пу да южгынамже даже нунылан полшат велэ.

Умбакыжым Сталин йолташ англо-французский ден северо-американский газета шамычын шумым нӧлталмышт нерген ойла. Немец-шамыч Советский Украина ӱмбак каят да тудым Карпатский манме Украиныш ушат, манын нуно йӱкышт йоммеш кычкыреныт.

Карпатский манме Украиныште 700 тӱжем наре населений ила, а Советский Украиныште—30 миллион деч утла.

Тиде тидлан похоже: буржуазный писак-шамыч Советский Союз яростьым Германия ваштареш тарваташ, провоцироватлаш—тидын дене столкновенийым ыштыкташ тӧченыт, манын Сталин йолташ каласен.

Тӱня кумдыкеш сталинский мут-шамыч шергылтыч:

„Конечно, вполне лийын кертеш, слоным, вес семынже Советский Украиным, козявка дек, вес семынже Карпатский манме Украина дек ушаш мечтатлыше сумасшедший-шамыч Германийыште улыт. И если тыгай сумасброд-шамыч тушто чынак улыт гын, сомнений лийын ок керт: тыгай сумасшедший-шамычлан мемнан элыште кӱлеш наре смирительный тувыр-шамыч муалтыт. (Сово кырымаш взрыв). Но сумасшедший - шамычым прочь кудалташ да нормальный еҥ-шамыч дек обратитлалташ гын, то Советский Украиным Карпатский манме Украина дек ушымо нерген серьезно ойлымын воштылтышан да глупый улмыжо раш огыл мо вара? Шоналтен гына налза. Козявка слон дек толын да кугешнен тудлан ойла: „Эх тый, тый мыйын братецем, тый мыланем пешак жал улат... Тый помещик-шамыч деч посна, капиталист-шамыч деч посна, национальный гнет деч посна, фашистский заправила-шамыч деч посна илет,—могай тиде илыш... Ончем мый тыйын ӱмбак да ужде ом керт,—тыланет мыйын дек ушнымо деч моло уталалтмаш уке... (Общий воштылмаш). Ну мо вара, туге лийже, тыланет шкендын изи территорнетым мыйын пеш кумда территорий дек ушаш разрешитлем...“ (Общий воштылмаш да сово кырымаш).

Чыла капиталистический эллаштат лихорадка семын вооружений тӱҥалын, Англия ден Францийын у, мирный илышын тӱҥалтышыжлан шотлымо мюнхенский соглашенийлан ынде нигӧат ок ӱшане, манын умбакыже Сталин йолташ ончыкта.

Тӱнян кеч могай торасе уголокыштыжо агрессоршамычын тӱҥалме кеч могай изи войнат, мирым йӧратыше эл-шамычлан опасность улеш, манын Сталин йолташ умбакыже ойла. Азийын, Африкын, Европын 500 миллион утла населенийжым шупшылшо у империалистический война тиддечат утла серьезный опасность улеш.

Сталин йолташ с'ездлан мемнан элын мир верч кузе кучедал шогымыжо нерген ойла. Ме пошкудо эл-шамыч дене мирный, лийшыл да поро пошкудо отношений верч шогена. Мемнан эл агрессийын жертвышт лийше, шке родиныжын независимостьшо верч кучедалше калык-шамычым поддерживатлышаш верч шога.

Ме агрессор-шамыч могыр гыч лӱдыктымаш деч огына лӱд да советский границын неприкосновенностьшым пудырташ тӧчышӧ, война ылыжтыше-шамыч могыр гыч ударлан кок пачаш виян удар дене ответым пуаш ямде улына, манын Сталин йолташ ойла.

Советский Союзын внутренний положенийже

Сталин йолташ мемнан элын внутренний положенийышкыже кусна.

Пытартыш вич ийыште Советский Союз эше виян, эше поян лийын. Тиде ийлаште пӱтынь калык озанлык умбакыже нӧлталтын, культура кушкын, элын политический куатше пеҥгыдемын.

Большевик-шамыч у, лийдыме сеҥымашым ыштеныт.

Эн ончычак, у техника основеш промышленность ден земледелий перестройкым завершитлыме.

Мемнан элыште отсталый техникан да мландым тошто средства дене обрабатыватлыше кресаньык озанлык уке. Мемнан завод ден колхоз-шамычын эн у, эн совершенный машина-шамыч улыт.

Тиде шотышто мемнан эл кеч могай моло эл дене таҥастарымаште утларак ончылно. Мемнан семын у техника нигуштат кумдан шарлен огыл.

Кокымшыжо, эксплуататорский класс - шамычын кодшыштым йӧршеш пытарыме. Пашазе - шамыч, кресаньык-шамыч да интеллигенций ик общий трудовой фронтыш эше чакырак чумыргеныт, советский обществын единствыжо эше утларак пеҥгыдемын. Мемнан элысе калык-шамычын дружбышт эше пеҥгыде лийын.

Нине сеҥымашын саскаже моткоч чапле улыт!

Мемнан элыште тӱнялан эн демократический Конституцийым создатлыме. СССР Верховный Советыш да Союзный республика-шамычын Верховный Советышкышт сайлымаш калыкын большевистский партий ден советский правительствылан кузе преданный улмыжым чаплын ончыктен.

„Чыла тидын итогыштыжо,—Сталин йолташ ойла, —ме внутренний положенийын тичмаш устойчивостьшым да элыште властьын тыгай пеҥгыдылыкыштым иметлена, кудылан тӱняште кеч могай правительство завидоватлен кертеш ыле“.

Сталин йолташ умбакыже мемнан элын экономический ден политический положенийжым раш ончыкта.

Сталин йолташ мемнан промышленностьын чарныде нӧлталтмыжын яркий сӱретшым сӱретла.

Тиде нӧлталтмаш мошто коеш?

Эн ончычак, лукмо продукцийын количествыжо пеш чот кушкын.

Но тиде эше чыла огыл. Тиде нӧлталтмаш социалистический промышленностьын пеледмыжым да частный промышленностьын пытымыжым отражатла.

Сталин йолташ таблицым приводитла. Тушеч раш коеш: мемнан промышленность вич ийыште кок ганат утла кушкын. Продукцийын пӱтынь кушмашыже социалистический продукций счетеш каен.

Сталин йолташ эше ик таблицым приводитла. Тиде таблица гыч коеш, 1913 ий дене таҥастарымаште мемнан промышленность индеш ганат утла кушкын. А главный капиталистический эл-шамычын промышленностьышт ик верыште тошкыштеш да 1913 ийсе уровеньым улыжат 20—30 процентлан велэ эртен.

Мемнан дене уголь, нефть, электроэнергий эше утларак лийже, мемнан элыште обувь, ткань, кагаз да тулеч моло, тугак производствын изобилийже лийже да мемнан илышна эше сӧрале, эше куанымашан да пиалан лийже манын, Сталин йолташ партий ончылан, эл ончылан экономический шотышто капиталистический эл-шамычым эртен каяш задачым шында.

„Тидлан,—Сталин йол-
таш ойла,—эн ончычак ...
чык каяш серьезный
чараш лийдыме желан
да жертвыш каяш ям
улмаш, мемнан социалист
ческий промышленность
чыла йӧн денат кумданд
шашлан серьезный кап
тальный вложенийым ы
таш ямде улмаш требова
лалтеш. Мемнан дене ни
данный-шамыч улыт м
Безусловно улыт! Тидла
умбакыжым производств
кӱкшӧ техникыже ден пр
мышленность развитийы
кӱкшӧ темпше лийма
требоватлалтеш. Мемна
дене нине данный - шам
улыт мо? Безусловно улы
Тидлан, пытартышланж
жап требоватлалтеш. Д
йолташ-шамыч, жап. У з
вод-шамычым ышташ к
леш. Промышленностьлан
кадр-шамычым коватла
кӱлеш. Но тидлан жап,
шагал огыл жап кӱле
Главный капиталистич
ский эл - шамычым 2—
ийыште экономический э
тен каяш ок лий. Тидла
жап икмыняр утларак к
леш“.

Умбакыже Сталин йо
таш теве мо нерген ойл
пашам ме кунар углара
сай ышташ тӱҥалына, ме
нан производство техни
кунар утларак совершенс
воватлалташ тӱҥалеш—т
нар вашке ме тид
важный задачым шуктев

Партийын XVII с'езд
ден XVIII с'ездше коклаш
те эртыше ийлаште социа
листический ял озанлыка
чарныде кушкын да пеҥгы
демын. А единоличный озан
лыкын рольжо эркын нул
дек лишемын толын.

Колхозлашке (рыбол
вецкий ден промысловы
колхоз-шамычым шотлыде
чыла кресаньык двор
шамыч гыч 93,5 процентш
ушналтын.

Чыла культура шотыш
тат ӱдымӧ площадь рево
люций деч ончычсо жап
се дене таҥастарымашт
ятыр кушкын. Колхоз де
совхоз-шамыч ий гыч ийы
у трактор, комбайн, авто
мобиль да моло машина
шамычым налыт.

Социалистический н
рышто урожай эре нӧлта
теш. 1913 ийыште—тошто
дореволюционный Росси
йыште нигунам лийдым
кӱкшӧ урожай лийме г
дым зерновойым 801 мил
лион центнерым, хлопокы
(сырец) 7,4 миллион цент
нерым, сакыр ушменым 10
миллион центнерым погы
мо улмаш. 1938 ийсе ку
шо игечыште СССР - ы

-ше С'ЕЗДШЕ

ЙОЛТАШ МО НЕРГЕН ДОКЛАДЫВАТЛЕН

оциалистический нурышыжо зерновойым 949,9 иллион центнерым, хлоокым (сырец) 26,9 миллион центнерым, сакыршменым 166,8 миллион ентнерым погымо.

Мемнан моткоч кугу эла кинде дене тичмашын беспечитлалтын.

Ожно мемнан элын житицажлан Украина шотлалын. Пытартыш ийлаште у озанлык район-шамыч от развиватлалтыныт да оварный пырчан базыже СФСР-ыш—север ден востокыш кусаралтын.

Ял озанлыкын эн почеш одшо отраслыштыжат—животноводствышто кугу еҥгымаш-шамычым ыштыме.

Мемнан элыште эксплуатацийым пытарыме, безраотица да ола ден ялыше тудын дене кылдалтше ўчызылык уке. Промыш-

Тыге ойлымек, Сталин йолташ — пытартыш вич ийыште пашазе ден кресаньык-шамычын материальный условийышт саеммым ончыктышо яркий цифр-шамычым приводитла.

Калык доход 48,5 миллиард теҥге гыч 105 миллиард теҥге марте кушкын. Промышленностьышто пашазе-шамычын кокла шот дене идалыкаш пашадарышт 1933 ийыште 1.513 теҥге ыле гын, ынде 3.447 теҥге улеш. 1933 ийыште ик колхозный суртлан пырчым кокла шот дене 61 пуд гыч пуэдыме ыле гын, а 1937 ийыште 144 пуд дене пуэдыме.

1933 ийыште государство социально-культурный мероприятийлан 5.839,9 миллион теҥгем ойрымо ыле гын, а 1938 ийыште 35.202,5 миллион теҥгем ойрымо.

тым ме шуко луктына. Мемнан калыкын плотьшо гыч плоть да вӱржӧ гыч вӱр улшо у советский интеллигенций кушкын.

Советский обществышто тушманле класс-шамыч уке улыт. Эксплуататорский класс-шамычым пытарыме. А советский обществым составлятлыше пашазе, кресаньык-шамыч да интеллигенций дружественный сотрудничество началеш илат да пашам ыштат. СССР-ысе калык-шамыч советский патриотизм чувство дене, нерушимый дружба дене ушналтыныт.

Тиде ийлаште мемнан государство фашист-шамычын мемнан дек колтымо тӱрлӧ шпион, диверсант, родинын изменникше-шамычым разоблачитлыме да выкорчеватлыме пашаште моткоч шуко ыштен.

Тиде диаграммыште мемнан ял озанлыкна машина дене кузе оснащатлалтме ончыкталтеш. Йоча-шамыч, чыла цифр тӱжем дене пумо, а легковой автомобильын цифрже—штук дене ончыкталтын.

енность кушкын толеш. ашазе-шамыч шот да пашазе ден колхозник-шамычын труд производительностьышт чарныде кушыт. Мемнан элыште колхоз-шамычлан мландым урымешлан закрепитлыме. олхоз-шамыч пеш шуко ервоклассный трактор-шаыч да ял озанлык машишамыч дене снабжатлалыт.

Сталин йолташ ойла:

„Ынде безработный-шаычым, ял деч ойырлышо шужымаш лӱдыкшыштӧ ыше суртдымо кресаньыкамычым промышленностьыш иктаж-кузе принроатлыме да милостьым штен пашашке налме нерн ок ойлалт. Тыгай креньык-шамыч мемнан элыште ынде шукертак уке. Да иде, конечно, сай, вет туо мемнан элын зажиточостьшо нерген ончыкта. нде тидын нерген гына йлалт кертеш: мемнан йодым увэжатлаш да мыланна ушкын шогышо промышенностьлан кажне ийын ч ик миллионат пелэ нарем ырык колхозникым пуэн огаш колхоз-шамычлан редложитлаш“.

Тиде ийлаште мемнан элын чынак культурный революцийым совершитлен.

1933-34 тунемме ийлаште мемнан чыла ступень школлаште 23.814 тӱжем тунемше-шамыч ыле, а кызыт 33.965,4 тӱжем тунемше-шамыч улыт. Массовый библиотека-шамыч 1933 ийыште 40,3 тӱжем ыле гын, а кызыт 70 тӱжем лийын. 1933-38 ийлаште угыч 20.607 школым ыштыме.

Мемнан театр, кино, клуб-шамыч шукемыныт. Газе-

Шпион, пуштедыше да вредитель—изверг-шамычым разоблачитлымаш—советский калыкым партий йыр, советский власть йыр эше чакырак лишемден. Советский организацийым шпион, пуштедыше, вредитель-шамыч деч эрыктымаш—мемнан государствым эше утларак пеҥгыдемден. Умбакыже Сталин йолташ внутренний политика областьыште партийын задачыже нерген ойлен.

ВКП(б)-ын умбакыже пеҥгыдеммыже

Отчетный период мемнан партийын генеральный линийжым тичмашын сеҥыме периодшо ыле — маныт Сталин йолташын каласымыжым большевик-шамыч с'езд кужу жап рӱжге сово-кырымаш дене вашлиеш.

Калыкын тушманже-шамыч-троцкистско-бухаринский изменник-шамыч—мемнан элыште социализм ыштымаште вредитлаш тӧченыт. Нуно иностранный разведкылан ужалалтыныт, шкенныштын фашистский озаштын ончыктымышт почеш Советский Союзым ужалаш дене шеледен, тыжакын капиталистический рабствым восстановитлаш тӧченыт.

Мемнан партий, мемнан разведка, пӱтынь советский калык предатель-шамычын пыжашыштым шалатен. Партий адакат утларак единый да шкенжын Центральный Комитетше йыр адакат утларак сплотитлалтше лийын.

Партий тудын рядышкыже случайно логалше еҥ деч, партийын знамяжым личный интересше верч использоватлаш тӧчышӧ карьерист-шамыч деч эре эрыкталтын.

Партий шкенжын член-шамыч количествыже дене велэ огыл, но эн первояк нунын качествыже шот дене вияҥ. 1933-1935 ийлаште партий член да кандидат-шамыч эрыктымашым эртарыме. 1933 ий гыч 1936 ий сентябрь марте партийыш у член-шамыч пуртымым чарныме ыле, но партий тышак шогалын огыл. С. М. Кировым пуштмылан лийын партийный документ-шамыч проверятлымашым да вашталтымашым эртарыме ыле. Чыла тидын дене партий рядым случайный, пассивный, враждебный да карьерист-шамыч элемент деч эрыктыме.

Чистка годым йоҥылыш-шамыч лийыныт, но чистка кӱлешак ыле, тудо положительный результатым пуэн.

Кажне кечысе партийный руководствым саемдышашлан партий ятыр организаций-шамычым разукрупнитлен, нунын размерыштым изимден. Разукрупнитлымаш але пытен огыл, но тудо уже сай результатым пуэн. Кажне кечын руководитлымаш саемын. Руководящий пашашке шӱдӧ да тӱжем дене у еҥ-шамычым выдвигатлыме.

Партийный да государственный руководствышто партийын кадрже-шамыч решатлыше вий улыт. Сталин йолташ тугай кадр-шамычым подбиратлымаш ден воспитатлымашым кӱлешлан шотла, кудо партийын политический линийжым умла, тудым шкенжын собственныйжылан шотлен воспринниматла, тудым илышыш проводитлен мошта, тудлан отвечатлен кертеш, тудым арален мошта, да тудын верч кучедал кертеш.

Сталин йолташ кадрым кузе правильно подбиратлаш кӱлмӧ нерген пеш раш умылтара. Тудо кадр-шамычым аклаш да пагалаш кӱлеш, кадр-шамыч дене мемнан партийын да государствын шӧртньӧ фондшо семынак дорожитлыман, чтобы мемнан партий адакат пеҥгыде, адакат сплоченный лийже—маныт ойла. Тудо кажне пашаеҥым сайын изучатлаш, тудын способностьшым шинчаш да кадр-шамычым заботливо кушташ, кажне кушкын шогышо пашаеҥлан полшаш, у, самырык кадр-шамычым смелырак выдвигатлаш кӱлмӧ нерген ойла. Тудо кадр-шамычым тыгеракын расстановитлаш кӱлмӧ нерген ойла; кажне пашаеҥ шкенжым верыштыже улмыжла чувствоватлыже, кажне пашаеҥ тудлан поручатлыме пашаште чыла шкенжын способностьшым проявитлен кертше.

Умбакыжым Сталин йолташ у кадр-шамычым выдвигатлыме дене пырля шонго кадр-шамычым мондаш ок кӱл манын ойла. Самырык кадр-шамыч шонго кадр-шамыч дене келшен, пырля пашам ыштыт, нунын деч пашалан тунемыныт, закалка дене опытым налын моштыт, шонго кадр-шамычлан достойный смена лийыт.

Отчетный период коклаште тудын денат партий пеҥгыдемын: коммунист-шамыч шкеныштын политический шинчымашыштым нӧлтеныт, Марксын, Энгельсын, Ленинын трудыштым упорно тунемыныт.

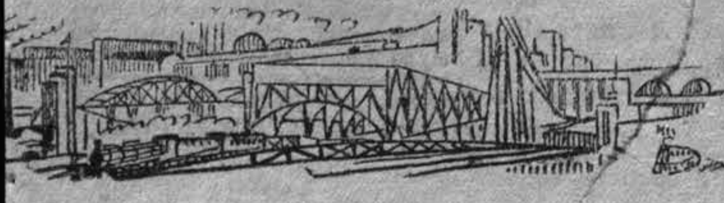
Марксистско-Ленинский воспитаний паша начар организоватлыме гын, тунемаш огыл гын, мемнан государственный да партийный паша страдатлаш тӱҥалеш. Кунар ме шуко палена тунар сайын мемнан пашанат каяш тӱҥалеш. Мемнан кадрна-шамыч марксизм-ленинизм духеш огыт воспитатлалт гын, нуно мемнан пашан чын улмыжым умлаш огыт тӱҥал, кӱшыч ончыктымым сокырла да механически шуктышо еҥыш савырнат.

Медикын тидын дене пырляк физик, але ботаник лиймыже огеш кӱл, но зато медикат, физикат, ботаникат да наукын чыла отраслыштыже улшо—чыла большевик-шамыч общество нерген Марксистско-Ленинский наука дене овладеватлашыт кӱлеш. Тиде наука—общество развитийын законжо-шамыч нерген, пролетарский революцийн развитийын законжо-шамыч нерген, социалистический строительство развитийын законжо-шамыч да коммунизмын сеҥымашыже нерген.

Шкенжын специальностьшым—математикым але химийым гына шонышо—а умбакыжым нимомат уждымо еҥым действительный ленинецлан шотлаш ок лий. Ленинецлан тылеч посна политик-общественник лийман, тудо элжын судьбаже нерген эре интересоватлышаш, тудо общество развитийжын законжо-шамычым шинчышаш, закон-шамыч дене пользоватлен моштышаш, тудлан элын вуйлатымаште активный политический участник лияш тыршышаш.

Марксистско-Ленинский воспитанийым саемдымаште „ВКП(б) историй краткий курсын“ светыш лекмыже пеш кугу рольым модын. „ВКП(б) историй краткий курсым“ лукмылан лийын партийный пропагандым шындыме нерген“ ВКП(б)

Мучашыже 4-ше стр.

ВКП(б)-ын XVIII С'ЕЗДШЕ

ПАРТИИЫН XVIII С'ЕЗДШЫЛАН СТАЛИН ЙОЛТАШ МО НЕРГЕН ДОКЛАДЫВАТЛЕН

МУЧАШ

ЦК-ын постановленийжат моткоч кугун пошшен.

Умбакыжым Сталин йолташ пропаганда ден агитаций шотышто партийын задачыже-шамычым ойлен.

Сталин йолташ мемнан социалистический государство нерген вопросеш шогалын.

Тудо мыланна мемнан государствым эреак пеҥгыдемдаш кӱлмӧ нерген, советский разведкым, Йошкар Армий ден Военно-Морской Флотым пеҥгыдемдаш кӱлмӧ нерген ойла.

Умбакыжым Сталин йолташ советский интеллигенций нерген подробно ойла.

Советский интеллигенций калык дене пеш чак кылдалтын да тудлан вера да правда дене служитла.

„Ме,—ойла Сталин йолташ,—чыла пашазе-шамычым, чыла кресаньык-шамычым культурныйым да образованныйым ыштынена да тидым икмыняр жап гыч ыштена".

Шкенжын докладшым пытарыме деч ончыч Сталин йолташ партийым умбакыже пеҥгыдемдыме задача-шамыч нерген ойла, а вара эртыше жапыште кайме корнын итогшым ышта.

„Главный итог тыште: мемнан элын пашазе классше, айдемым эксплуатироватлымашым пытарен да социалистический стройым утвердитлен, пӱтынь тӱнялан шке пашажын правотажым доказатлен. Главный итог тыште, вет тудо пашазе классын виижылан да тудын йӧршынак сеҥен кертшашыжлан ӱшанымашым пеҥгыдемда".

Чыла эллсе буржуазий ӱшандараш тӧчат, пуйто калык тудын деч посна илен ок керт. Пашазе класс ончыктен: тудо эксплуататор деч поснат пеш чаплын илен кертеш. Пашазе класс тошто стройым шалатен да у, пеш сай, социалистический стройым ыштен. Буржуазий крестьянство социализм корныш вончен ок керт манын ӱшандараш тӧчат. Мемнан колхозник-шамыч социализм корныш шогалын нунылан мӧнгешла ончыктышт.

Главныйже, буржуазий мом добиватла:—тиде пашазе классыште шке виижылан ӱшанымашым, тудын сеҥен кертшашыжлан да сеҥымашын неизбежность ӱшанымашым вожге пытараш да тидын дене капиталистический рабствым курымешлан кодаш. Буржуазий да тудын агентше-шамыч пашазе классыште известный мерыште пашазе классын душажым сомнений да ӱшаныдымаш яд дене отравитлен кертыныт.

„Мемнан элысе пашазе классын успехше-шамыч,—ойла Сталин йолташ—тудын кучедалмашыже да сеҥымашыже капиталистический эллсе пашазе классын духшым нӧлталаш да тудын кӧргыжӧ шке виижылан ӱшанымашым, шке сеҥымашыжлан ӱшанымашым пеҥгыдемдаш служитла гын, мемнан партий каласен кертеш: тудо пашам арам огыл ышта. Сомневатлымаш лийын ок керт, тиде тугак лиеш". (Кужу жап рӱжге сово кырымаш).

Виян лийже мемнан сеҥен толшо пашазе класс! (Сово кырымаш).

Виян лийже мемнан сеҥен толшо колхозный крестьянство! (Сово кырымаш).

Виян лийже мемнан социалистический интеллигенций! (Сово кырымаш).

Виян лийже мемнан элысе калык-шамычын великий дружбышт! (Сово кырымаш).

Виян лийже Всесоюзный Коммунистический большевик-шамыч партий! (Сово кырымаш).

(Делегат-шамыч чыланат шогалыт, Сталин йолташым шоген саламлат да тудлан кужу жап овацийым ыштат. Йӱк-шамыч: Ура! Кужу ӱмыран лийже Сталин йолташ! Великий Сталинлан Ура! Мемнан йӧратыме Сталинлан—Ура!).

Парижский коммуна

1871 ий 18 мартыште парижский калык Францийым пруссак-шамычлан предатлыше да пашазе-шамычым обезоружитлаш тӧчышӧ буржуазий ваштареш восстатлен.

Парижыште власть пашазе класс кидышке вончен. Нуно шкеньштын правительствым — Парижский Коммуным ыштеныт. Тиде коммуна властьым шке кидышкыже налше пашазе-шамычын, мирыште але первый пашазе правительство ыле. Тудо чыла пызырналтше, эксплоатироватлалтше калык верч шогышо правительство лийын.

„Чыла мланде кресаньыклан, машина-шамыч—пашазе-шамычлан, паша чылашланат"—тыге Коммуна ик прокламацийыштыже увертарен.

Коммуна черкым государство деч да школа-шамычым черке деч ойырен. Чыла должностян еҥ-шамыч, судья—сайлыме да калык ончылан отчитыватлыше лийыныт.

Версальыште Тьерын буржуазный правительствожо шылын улмаш. Маркс ден Энгельс Коммуным Версальышке наступатлаш ӱжыныт. Но коммунар-шамыч коклаште колебатлыше революционер-шамыч лийыныт, садлан Коммуна Версальыш наступатлаш решитлен огыл.

Тиде жапыште Тьерын войскашт Парижым йыр авыреныт.

Парижым аралымаш коммунар-шамыч деч кугу чытымашым да пеҥгыдылыкым йодын. Пӧр'еҥ, ӱдрамаш, йоча-шамычат Парижым тушман деч аралыме верч малыде пашам ыштеныт, героически кредалыныт.

Теве мом, мутлан, 6-шо легионын командующийже шке приказыштыже воза:

„Эрнест ден Феликс Дюпан изак-шоляк-шамыч, 14 да 17 ияш-шамыч, Исси паркым атаковатлыме годым пеш сай выдержкым ончыктеныт.

Час утла жап нуно версалец-шамычын 100 метр коклаесе тулыштым чытеныт, да варажым 1-ше рот дене пырля штыкым кучен Мулинаште баррикадым налыныт.

Нуным когыньыштымат баррикада ӱмбалан знамям шогалтымышт годым тушманын пулят пуштын".

Пашазе-шамычын, буржуазий ваштареш колебатлыде нангайше шкеньштын марксистский, революционный партий тунам лийын огыл. Коммуна кресаньык-шамыч дене кылым кучен огыл, а тидыже нунын кредалмаштышт пеш кӱлеш лийын.

Тыгай ошибка - шамыч лийме дене версалец шамыч Парижский коммуным шалатат, коммунар-шамычын восстанийыштым зверски пытарат. Но коммунарын пашашт пытен огыл.

„У обществын славный предвестникше улшо пашазе-шамыч Парижым тудын коммунаже дене пырля эре чествоватлаш тӱҥалыт", возен Карл Маркс.

Парижский коммунын наследникшылан, коммунар-шамычын мечтатлыме стройым создатлышылан, великий Советский Союз шотлалтеш.

18 март — Парижский коммуна к е ч е да адак МОПР кече. МОПР—тиде революционер - шамычлан, ош террорын жертвышт-шамычлан полшышо международный организаций. МОПР-ын членышт-шамыч капитал кидыште орланен илыше - шамычлан, нунын йочаштлан да шонгемше родительыштлан изак-шоляк полышым пуат. Тиде—революционер верч кучедалше, капиталистический эллсе тюрьмалаште орланыше-шамычым куандара да нунылан кучедалашышт у виым пуа.

Революций верч кучедалше-шамыч капитал кидыште тӱжем дене пленник лийын илат. Фашистский палач-шамыч нуным пуштедат. Испаний ден Китай шемер - шамычын йочашт ача-авадыме лийын кодыныт.

Пален шогыза, ме нунылан полшышаш улына. Мыланна чылаланнат МОПР член лияш кӱлеш.

70 тунемше БГСО значоклан нормым сдатлышт

Мемнан школысо БГСО кружок пашажым сайын ышта. Пионер ден тунемше-шамыч кружокын занятийышкыже 100 процентлан коштыныт.

Кызыт 70 кружок член чыланат значоклан нормым сдатлевыт, ы н д е нуно санитарный оборонылан ямде улыт.

Яковлев Ваня.
Параньга район, Куракинский ср. школа.

Мутшо паша дене кылдалт шога

Мемнан классыште Моисеев Гриша уло. Тудо классыштына примерный.

Шукерте огыл Гриша ныл оборонный значоклан нормо - шамычым сдатлен.

Йошкар Армийын 21-ше идалыкшылан тудо кум оборонный значок-шамычым—БГТО, ПВХО, ГСО-м валын ыле. Кызыт тудо ЮВС значоклан нормым сдатлыш. Иванов Алеша.

Параньга район, Куракинский средний школа.

ХРОНИКА

О. Ю. Шмидт йолташым СССР наука Академийын вице-президентшылан сайлымылан да Академийыш пашаш ышташ куснымыжлан кӧра, ССР Союз Совнарком О. Ю. Шмидт йолташым СССР СНК пеленсе Северный Морской Путь Главный управленийын начальникше должность гыч утарен.

ССР Союз Совнарком И. Д. Папанин йолташым СССР СНК пеленсе Северный Морской Путь Главный Управленийын начальникшылан да П. П. Ширшов йолташым СССР СНК пеленсе Северный Морской Путь Главный Управлений начальникын первой заместительжылан назначитлен.

Спирин Валя ден Ивашков А. (Йошкар-Оласе 4 ден 6 номеран школа) ямдар южышто ече дене коштыт.
Фото М. Чуршуковын.

Негрин ден Долорес Ибаррури Парижыш каеныт

Мадрид гыч Испанский каеныт.

республиканский правительствын главаже Негрин да Испанский республикын компартий ЦК-ын секретарьже Долорес Ибаррури (Пасионария) П а р и ж ы ш 9 мартыште Парижысе вокзалыште Долорес Ибаррурим Французский компартийын генеральный секретарьже Торез вашлийын.

Кече йӧра мо?

Кече шкенжын шокшыж ден волгыдыжым эркын эре пытарен толеш. Тудым шуко количество дене расходоватла. Тыге лиймек тудын запасыже конечно, пытен толеш. Кече иктаж кунам гынат йӧрышаш. Но ме кечын начарынрак волгалтарымыжым да йӱлымыжым пален шогена мо?

Уке, огына пале. Тидын нерген шоҥго еҥ-шамыч деч йодына гын, нуно тыгай вашмутым пуат: кызыт кече ожнысо деч начарын ок ырыкте, тудо 100 ий ончыч волгалтарымыже семынак виян да ярко волгалтара. Тӱжем ий дене утла жапыштат кечын начарынрак ырыктымыжым палыме огыл. Кечын энергий запасше пеш шуко уло.

1 секунд жапыште еҥын мынярлан шоҥгеммыжым палаш лиеш мо? Тиде семынак кечын тоштеммыжымат тӱжем ийлаштат палаш ок лий.

Кечын энергий запасше триллион ийлан сита. Но кече йӧршеш йӧрымӧ деч шуко жап ончыч начарынрак волгалтараш да начарынрак ырыкташ тӱҥалеш. Тунам мландыште илыш лийын ок керт. Кунам тиде лиеш? Ученый-шамычын шотлымашышт почеш, тиде миллиард ий гыч иже лийын кертеш. Триллион ий мыняр шуко улмым представлятлашат ок лий. Но и, миллиард ий шуко жап, тудо—вечность гаяк.

Отв. редактор— И. М. МУЗУРОВ.

Упол. Марглавлита № А—246. Йошкар-Ола, Маргосиздатын типографийже.